

По-друге, гумор є суб'єктивним явищем. Те, що одна людина вважає смішним, інша може сприймати серйозно. Через цю суб'єктивність, переклад гумору вимагає від перекладача не лише вірної передачі лінгвістичних аспектів жарту, але і розуміння глибинних сенсів і контекстів, які лежать в його основі.

По-третє, ідіоматичні вирази, фразеологічні одиниці та гра слів часто є основою комізму. Ці особливості роблять переклад гумору непростим завданням, оскільки ідіоми та фразеологізми не завжди мають точний аналог у мові перекладу. З цього випливає, що виконання лінгвістично правильного перекладу жарту, може не перегукуватися із особливостями сприйняття цільової аудиторії.

Усі ці аспекти підкреслюють необхідність подальших досліджень та розвитку методів і підходів до перекладу гумору в аудіовізуальних творах. Розуміння глибинних сенсів та контекстів гумору, а також вивчення культурних та лінгвістичних особливостей є ключовими факторами в успішному відтворенні гумористичних аспектів в різних культурних середовищах.

Література

1. Бондаренко К.Л. Мовні засоби створення ефекту комічного в текстах анімаційних творів. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки. 2009. Випуск 45. С. 57-60.

2. Борисова О.В. Відтворення комічного в англо-українському перекладі як перекладознавча проблема (на матеріалі американських анімаційних фільмів). Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2020. Том 31(70). №1. Ч.3. С. 76-80.

3. Укрліт.org. Публічний електронний лосник української мови. URL: <http://ukrlit.org/slovnnyk/%D0%B3%D1%83%D0%BC%D0%BE%D1%80> (дата звернення: 10.10.2023)

4. Barrera-Rioja Noemí Visual Restrictions in the Translation of Audiovisual Wordplays. The Case of Modern Family. New Voices in Translation Studies. 2023. Vol. 28 No.1. P. 79-104.

ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ГУМОРУ В УКРАЇНОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Швець В. О.

Гр. Ла-21мп

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені
Ігоря Сікорського»

Наук. керівник – д. філол.н., професор Воробйова О. П.

Кожна людина може усвідомити концепт гумору на інтуїтивному рівні – це невід'ємна частина повсякденного життя, тому в словниках визначення гумору є дуже варіативними. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови, **гумор** – це доброзичливо-глузливе ставлення до чого-небудь, чи кого-небудь, спрямоване на викриття вад, або художній прийом у творах літератури або мистецтва, заснований на зображенні чогось, чи когось у комічному вигляді, а також твір літератури або мистецтва, що використовує цей прийом [2]. Гумор за своєю структурою є багатограним явищем, тому підхід до його відтворення у перекладі має враховувати національні, культурні та інші численні особливості. І хоча такий видатний мовознавець як О. Потебня писав, що гумор не перекладний [5, с. 263], сучасні перекладацькі надбання все частіше доводять, що гумор піддається перекладу і перетинає межі.

Мова є джерелом культурного спадку поколінь, тому відіграє значущу роль у становленні етнічної ідентичності народу та окремої особистості. Англійський гумор є одним з компонентів британської ідентичності, яким британці вкрай пишуться. Гумор для них – це невід’ємний спосіб сприйняття навколишнього середовища. Цікаво, що в англійській мові гумор існує на рівні підтексту. Ключовою рисою англійського гумору є іронія, що є інтегрованою частиною повсякденного спілкування англійців [3]. Наприклад, типова словесна іронія «What a beautiful day!» у контексті того, що за вікном похмуро та туманно. Можливо, таке застосування іронії є елементом захисного механізму від впливу негативного досвіду. Основне питання в тому, як перекладачеві ефективно передати атмосферну наповненість англійського гумору.

Українська нація теж відрізняється особливим гумором. Наші обряди та свята завжди супроводжувалися веселим словом [4, с. 6]. Гумор для українців – це також спосіб прикрашання повсякдення й буденності: у будь-які негоди та негаразди, саме дотепність допомагає впоратися з важкими випробуваннями. З огляду на ці спостереження, можемо стверджувати, що емоційне підґрунтя для британського та українського гумору є схожим.

Незалежно від того, що з гумористичних висловів піддається перекладу, а що ні, перекладач мусить вирішувати складні практичні та теоретичні задачі. Вплив культури на мову завжди перебуває у центрі перекладацьких дискусій. Так, Г. Фермеер, серед інших, акцентував на тому, що «мова – це частина культури» [7, с. 222]. Тому постає природне питання стосовно того, як розуміють гумор представники різних соціокультурних спільнот і чи повністю зрозумілий він взагалі. Саме це є однією з найпоширеніших проблем при перекладі.

Як приклад, розглянемо гумористичні міркування Б. Джонсона у його відомому біографічному творі «Фактор Черчилля. Як одна людина змінила історію»: «But most young people – according to a recent survey – think that Churchill is the dog in a British insurance advertisement.» [6, р. 4] (українськомовний переклад Ю. Гірича «В уявленні переважної частини молоді Черчилль – кличка собаки з реклами британської страхової агенції» [1, с. 10]). З першого погляду, українському читачеві, який не чув про страхову компанію десь у Великобританії, не буде зрозуміло комічну наповненість цього порівняння і, скоріше за все, увагу на цей жарт не буде звернено. У цьому разі, перекладач пішов простим шляхом, не намагаючись віднайти соціокультурні аналогії серед українських реалій. Для британців це дійсно смішний жарт, тому що йдеться про песика, якого кожен житель цієї країни бачив у рекламному роликоті сотні разів. І хоча на загальний зміст такий недеталізований переклад не впливає майже жодним чином, атмосферність цього фрагменту твору зменшується, що, відповідно, впливає на естетичний складник процесу читання.

Отже, гумор є складним і багатограним явищем, нерідко специфічним для різних культур та мов. Саме тому настільки важливим у перекладі гумору є урахування культурних і соціокультурних чинників. Відмінності між британським й українським гумором закладені в унікальних особливостях цих народів, що мають емоційне підґрунтя. Труднощі, з якими стикаються перекладачі при відтворенні гумору іншою мовою, мають долатися не лише шляхом перекладу слів та речень, але й поєднанням відповідних аналогій, які б викликали у читачів перекладу таку ж інтелектуальну та емоційну реакцію, як і оригінальний текст.

Література:

1. *Джонсон Б. Фактор Черчилля. Як одна людина змінила історію / Б. Джонсон; пер. з англ. Ю. Гірича. Х. : Віват, 2022. 400 с. (Серія «Біографії та мемуари», ISBN 978-966-942-829-5).*

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: Перун, 2005. – VIII, 1728 с.
3. Воробйова І. А. Концепт "гумор" у британській лінгвокультурі // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Серія "Філологія. Соціальні комунікації". 2011. Т.24 (63). № 2. Частина 1. С.38-42.
4. Давній український гумор і сатира / [упорядник, вступна стаття і примітки Махновець Л. Є.]. – Київ : Державне видавництво художньої літератури, 1959. 496 с.
5. Потебня А. О. Мова та народність / А.О. Потебня // Естетика та поетика. Москва: Мистецтво, 1976. – С. 253-285.
6. Johnson B. The Churchill Factor How One Man Made History / Boris Johnson. London: Hodder & Stoughton An Hachette UK company, 2015. – 421p. – ISBN 978-1-444-78305-6
- Vermeer H. Skopos and Commission in Translational Activity / Hans Vermeer // The Translation Studies Reader ; edited by L. Venuti. London : Routledge, 2000. P. 221-233. ISBN ISBN 0-203-75486-7.

ПЕРЕКЛАД НЕОЛОГІЗМІВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Шумелда Ю. М.

гр. АУП-47

*Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.філол.н., доцент Цепенюк Т. О.*

На сьогодні в українській мові є безліч нових слів, що були створені в ході російсько-української війни. Ці слова, тобто неологізми, відображають тенденції розвитку сучасної української мови та бурхливу творчість народу у словотворенні. Переклад неологізмів на англійську мову має велике практичне значення, оскільки допомагає зрозуміти іноземним читачам суть війни та ставлення українського суспільства подій та постатей сьогодення.

За словами Дзюбіни О. І., «Неологізмами слід вважати нове слово або стійке словосполучення, нові або за формою або за змістом, або за формою і за змістом, що володіють семою новизни протягом певного періоду часу...» [3].

Неологізми виникають із декількох причин: потреби назвати нові предмети, явища, поняття, якості, властивості та дії; для заміни назви реалії іншою лексемою; бажання назвати образно предмет, явище, поняття, якість, дію; щоб задовольнити потребу експресивності. Слід зазначити, що неологізми виникають на основі вже наявних в мові словотвірних засобів. Серед способів творення неологізмів Зацний Ю. А. виділяє: словотвірні та семантичні [4]. За класифікацією П. Ньюмарка, неологізми поділяють на 12 типів: старі слова із новими значеннями; словосполучення з новими значеннями; аббревіатури; епоніми; перенесені слова; акроніми; нові власні назви; похідні слова; колокації; фразові слова; псевдонеологізми та інтернаціоналізми [7].

Неологізація української мови під час повномасштабного вторгнення відбувається за допомогою таких процесів:

- 1) метафоризації, метонімізації, термінологізації та детермінологізації: *аналоговнест* (щось, вигадане в росії); *затридні* (нереально для здійснення);
- 2) набуття наявними словами нових значень: *бавовна* (вибух у росії); *палляниця* (пароль для розпізнавання диверсантів);
- 3) запозичення з англійської мови на пояснення іноземної військової техніки: *Bayraktar*, *Javelin* та *Stinger*;